

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 25 czerwca 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywy 94/19/WE i 97/9/WE — Systemy gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów — Instrumenty oszczędzania i inwestowania — Instrument finansowy w rozumieniu dyrektywy 2004/39/WE — Wyłączenie z gwarancji — Bezpośrednia skuteczność — Warunki korzystania z dyrektywy 97/9/WE

W sprawie C-671/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litwa), postanowieniem z dnia 16 grudnia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 grudnia 2013 r., w postępowaniach wszczętych przez:

„Indėlių ir investicijų draudimas” VI,

Virgilijus Vidutis Nemaniūnas,

przy udziale:

Vitoldasa Guliavičiusa,

bankas „Snoras” AB, w likwidacji,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, K. Lenaerts, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego drugiej izby, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev i J.L. da Cruz Vilaça (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 20 listopada 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu „Indėlių ir investicijų draudimas” VI przez A. Mažintienė, wspieraną przez V. Drizgę oraz A. Šekštelo, advokatai,
- w imieniu V. Guliavičiusa przez G. Subačiūtė oraz A. Milinisa, advokatai,
- w imieniu bankas „Snoras” AB, w likwidacji przez K. Švirinasa oraz I. Dargužasa, advokatai,

* Język postępowania: litewski.

- w imieniu rządu litewskiego przez V. Kazlauskaitė-Švenčionienė oraz D. Kriaučiūnasa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez K.P. Wojcika oraz A. Steiblytė, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 lutego 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 pkt 1, art. 3 ust. 1 i art. 7 ust. 1 i 2 dyrektywy 94/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów (Dz.U. L 135, s. 5), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/14/WE z dnia 11 marca 2009 r. (Dz.U. L 68, s. 3) (zwanej dalej „dyrektywą 94/19”), pkt 12 załącznika I do dyrektywy 94/19, a także art. 2 ust. 2 i 3 oraz art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 marca 1997 r. w sprawie systemów rekompensat dla inwestorów (Dz.U. L 84, s. 22).
- 2 Wniosek został złożony w ramach postępowań wszczętych przez „Indėlių ir investicijų draudimas” VI (zwane dalej „IID”) i V. Nemaniūnasa w przedmiocie ważności umowy nabycia certyfikatu depozytowego i kilku umów subskrypcji obligacji.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 20 ust. 1 dyrektywy Rady 86/635/EWG z dnia 8 grudnia 1986 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków i innych instytucji finansowych (Dz.U. L 372, s. 1) w odniesieniu do pozycji 3 dotyczącej zobowiązań potwierdzonych świadectwami stanowi:

„Niniejsza pozycja obejmuje zarówno dłużne papiery wartościowe, jak i zobowiązania, dla których wystawiono zbywalne świadectwa, w szczególności kwity [certyfikaty] depozytowe, bons de caisse [certyfikaty oszczędnościowe] i zobowiązania wynikające z własnych weksli akceptowanych i własnych weksli”.

- 4 W motywach szesnastym i osiemnastym dyrektywy 94/19 wskazano:

„[...] minimalny poziom pokrycia ustalony w niniejszej dyrektywie powinien zostać tak określony, aby nie tylko w interesie ochrony konsumenta, lecz także w interesie stabilności systemu finansowego obejmował możliwie dużą sumę depozytów [nie pozostawiał bez ochrony zbyt dużej liczby depozytów] [...];

[...]

[...] jeżeli dane państwo członkowskie uważa, że niektóre kategorie depozytów lub deponentów, które muszą zostać wyraźnie nazwane, nie potrzebują szczególnej ochrony, powinno ono mieć możliwość wykluczenia ich z systemu zabezpieczenia oferowanego przez systemy gwarancji depozytowych [depozytów]”.

5 Artykuł 1 pkt 1 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

1) »depozyt« oznacza należność wynikającą z wpłat pozostawionych na koncie lub z sytuacji przejściowych w ramach normalnych operacji bankowych, które instytucja kredytowa powinna spłacić zgodnie z obowiązującymi [mającymi zastosowanie] warunkami prawnymi [ustawowymi] i kontraktowymi [umownymi], jak też wierzytelności, które instytucja kredytowa gwarantuje przez wystawienie dokumentu urzędowego [dłużnego papieru wartościowego];

[...]”.

6 Artykuł 3 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje:

„Każde państwo członkowskie czuwa nad utworzeniem i urzędowym uznaniem na swoim terytorium jednego lub kilku systemów gwarancji depozytów. Z wyjątkiem przypadków wymienionych w następnym akapicie, jak również w ust. 4, instytucja kredytowa dopuszczona w tym państwie członkowskim, zgodnie z art. 3 dyrektywy 77/780/EWG może tylko wówczas przyjmować depozyty, jeżeli uczestniczy w jednym z tych systemów.

[...]”.

7 Artykuł 7 ust. 1 i 2 dyrektywy 94/19 stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, by poziom gwarancji w odniesieniu do sumy depozytów każdego z deponentów wynosił co najmniej 50 000 EUR w przypadku niedostępności depozytów.

[...]

2. Państwa członkowskie mogą jednak przewidzieć, że niektórzy deponenci lub niektóre depozyty zostaną wykluczone z zabezpieczenia lub tylko w małym stopniu będą zabezpieczone. Lista tych wyjątków jest dołączona do załącznika I [znajduje się w załączniku I]”.

8 Załącznik I do tej dyrektywy, zatytułowany „Lista wyjątków, zgodnie z art. 7 ust. 2”, w pkt 12 stanowi:

„Obligacje [dłużne papiery wartościowe] wydane przez instytucję kredytową i zobowiązania wynikające z przyjęć własnych weksli akceptowanych oraz weksli własnych”.

9 Motyw 9 dyrektywy 97/9 przewiduje:

„Definicja przedsiębiorstwa inwestycyjnego obejmuje instytucje kredytowe, które są upoważnione do świadczenia usług inwestycyjnych; każda taka instytucja kredytowa musi być również zobowiązana do uczestnictwa w systemie rekompensat dla inwestorów, jeśli chodzi o dokonywane przez nią operacje inwestycyjne; jednakże nie jest konieczne, aby instytucja kredytowa należała do dwóch różnych systemów, gdy jeden odpowiada wymogom niniejszej dyrektywy oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 94/19/WE [...]; jednak w przypadku przedsiębiorstw inwestycyjnych, które są instytucjami kredytowymi, może być trudne dokonanie rozróżnienia między depozytami objętymi dyrektywą 94/19/WE a środkami finansowymi posiadanymi w związku z operacjami inwestycyjnymi; należy zezwolić państwom członkowskim na ustalenie, która dyrektywa będzie stosowana do takich roszczeń”.

10 Artykuł 1 pkt 3 dyrektywy 97/9 stanowi, że za „instrumenty” do celów tej dyrektywy należy uznać instrumenty wymienione w sekcji B załącznika do dyrektywy Rady 93/22/EWG z dnia 10 maja 1993 r. w sprawie usług inwestycyjnych w zakresie papierów wartościowych (Dz.U. L 141, s. 27).

11 Artykuł 1 pkt 4 dyrektywy 97/9 definiuje inwestora jako „osobę, która powierzyła swoje środki finansowe lub instrumenty, w ramach operacji inwestycyjnych, przedsiębiorstwu inwestycyjnemu”.

12 Artykuł 2 ust. 2 i 3 tej dyrektywy stanowi:

„2. System chroni inwestorów, zgodnie z art. 4, w przypadku gdy:

— właściwe władze stwierdziły, że ich zdaniem, przedsiębiorstwo inwestycyjne w danym momencie, z powodów ściśle związanych ze swoją sytuacją finansową, nie jest w stanie wypełnić swoich zobowiązań wynikających z roszczeń inwestorów i nie ma możliwości ich wypełnienia w najbliższym czasie,

lub gdy

— z powodów ściśle związanych z sytuacją finansową przedsiębiorstwa inwestycyjnego organ sądowy wydał orzeczenie, którego skutkiem jest zawieszenie możliwości dochodzenia przez inwestora swoich roszczeń od przedsiębiorstwa inwestycyjnego,

w zależności od tego, czy jako pierwsze nastąpiło stwierdzenie stanu rzeczy, czy wydanie orzeczenia.

Zapewnione musi być pokrycie roszczeń wynikających z niemożności przedsiębiorstwa inwestycyjnego do:

— wypłacenia inwestorom środków finansowych należnych im, bądź należących do nich, i posiadanych w ich imieniu w związku z operacjami inwestycyjnymi,

lub

— zwrotu inwestorom należących do nich instrumentów posiadanych [przechowywanych] lub zarządzanych [w] ich imieniu w związku z operacjami inwestycyjnymi,

zgodnie z obowiązującym stanem prawnym i warunkami umowy [mającymi zastosowanie warunkami ustawowymi i umownymi].

3. Każde roszczenie instytucji kredytowej, na podstawie ust. 2, [każde roszczenie, o którym mowa w ust. 2, względem instytucji kredytowej] która w danym państwie członkowskim podlega przepisom zarówno niniejszej dyrektywy, jak i dyrektywy 94/19/WE, jest zaliczane przez to państwo członkowskie do systemu podlegającego przepisom jednej lub drugiej dyrektywy, zgodnie z tym, co państwo to uzna za właściwe. Żadn[e] roszczenie nie może być przedmiotem [podwójnej] rekompensaty na mocy obydwu dyrektyw”.

13 Artykuł 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 97/9 stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewnią, aby system przewidywał zabezpieczenie nie niższe niż 20 000 [EUR] dla każdego inwestora w odniesieniu do roszczenia wskazanego w art. 2 ust. 2.

Państwa członkowskie, w których w dniu przyjęcia niniejszej dyrektywy pokrycie roszczenia jest niższe niż 20 000 [EUR], mogą utrzymywać niższy poziom zabezpieczenia do dnia 31 grudnia 1999 r., pod warunkiem, że nie jest on niższy niż 15 000 [EUR]. To rozwiązanie może również dotyczyć tych państw członkowskich, w których obowiązują przepisy przejściowe określone w art. 7 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 94/19/WE.

2. Państwo członkowskie może założyć, że niektórzy inwestorzy będą wyłączeni z systemów [systemu] rekompensat lub będą rekompensowani w mniejszym stopniu. Lista takich wyłączeń umieszczona jest w załączniku I”.

14 Sekcja C załącznika I dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywy Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz.U. L 145, s. 1) wymienia listę instrumentów finansowych, których dotyczy dyrektywa. Punkt 2 tej sekcji obejmuje pojęciem instrumentów finansowych instrumenty rynku pieniężnego.

15 Artykuł 4 ust. 1 pkt 19 dyrektywy 2004/39 definiuje instrumenty rynku pieniężnego następująco:

„instrumenty rynku pieniężnego» oznaczają te rodzaje instrumentów, które są zazwyczaj przedmiotem obrotu na rynku pieniężnym, takie jak bony skarbowe, świadectwa [certyfikaty] depozytowe i komercyjne papiery wartościowe, z wyłączeniem instrumentów płatniczych”.

Prawo litewskie

16 Artykuł 2 ust. 3 Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas Nr. IX-975 z dnia 20 czerwca 2002 r. (ustawy nr IX-975 o ubezpieczeniu depozytów i obowiązkach wobec inwestorów, Žin. 2002, nr 65-2635, zwanej dalej „ustawą o ubezpieczeniu depozytów”), która dokonuje transpozycji do prawa Republiki Litewskiej dyrektyw 94/19 i 97/9, stanowi:

„deponent» oznacza osobę fizyczną lub prawną posiadającą depozyt w banku, oddziale banku lub banku spółdzielczym z wyjątkiem osób, których depozyty na mocy niniejszej ustawy nie mogą być objęte ubezpieczeniem [...]”.

17 Artykuł 3 ust. 1, 2 i 4 ustawy o ubezpieczeniu depozytów stanowi:

„1. Ubezpieczeniem depozytów objęte są depozyty deponentów w LTL lub w walutach obcych: USD, EUR lub walutach krajowych państw członkowskich Unii Europejskiej i państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego (zwanym dalej »walutami obcymi«) [...]».

2. Ubezpieczeniem zobowiązań wobec inwestorów są objęte zobowiązania dotyczące zwrotu inwestorom papierów wartościowych (niezależnie od waluty obcej, w której są one wyrażone) lub środków finansowych, w LTL lub walutach obcych.

[...]

4. Przedmiotem ubezpieczenia nie mogą być dłużne papiery wartościowe (certyfikaty depozytowe) wyemitowane przez samego ubezpieczonego, zobowiązania wynikające z weksli akceptowanych przez ubezpieczonego i weksli własnych, a także obligacje hipoteczne wyemitowane zgodnie z litewską ustawą o obligacjach hipotecznych i kredycie hipotecznym [...]”.

18 Artykuł 9 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu depozytów brzmi następująco:

„Prawo deponenta do rekompensaty z tytułu ubezpieczenia powstaje w dniu zajścia zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Prawo inwestora do rekompensaty z tytułu ubezpieczenia powstaje w dniu zajścia zdarzenia objętego ubezpieczeniem jedynie w wypadku, gdy ubezpieczony przekazał lub wykorzystał papiery wartościowe i (lub) środki finansowe inwestora bez jego zgody. Do celów obliczenia wysokości

rekompensaty należnej z tytułu zobowiązań wobec inwestorów zobowiązania te obejmują tylko te papiery wartościowe i środki finansowe inwestora, których nie był w stanie zwrócić inwestorowi ubezpieczony”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

- 19 W dniu 17 stycznia 2011 r. V. Guliavičius zawarł z bankas „Snoras” AB (zwanym dalej „Snorasem”) umowę nabycia certyfikatu depozytowego indeksowanego wskaźnikiem inflacji.
- 20 W dniach 9 marca, 14 lipca, 26 września i 6 października 2011 r. V. Nemaniūnas zawarł ze Snorasem umowy subskrypcji obligacji.
- 21 Decyzją rządu litewskiego z dnia 16 listopada 2011 r. działalność Snorasu została zawieszona. W dniu 24 listopada 2011 r. Bank Centralny Litwy wystąpił do sądu o wszczęcie wobec Snorasu postępowania upadłościowego.
- 22 Vitoldas Guliavičius i Virgilijus Nemaniūnas wystąpili do sądu z powództwem o unieważnienie umów, które zawarli ze Snorasem, ze względu na to, że bank ten w istocie udzielił im wprowadzającej w błąd i niepełnej informacji dotyczącej po pierwsze, zastosowania do nabytych instrumentów gwarancji, a po drugie, sytuacji finansowej Snorasu.
- 23 Postanowieniem z dnia 6 maja 2013 r. Vilniaus apygardos teismas (sąd okręgowy w Wilnie) oddalił powództwo V. Guliavičiusa. Postanowieniem z dnia 29 lipca 2013 r. Lietuvos apeliacinis teismas (sąd apelacyjny Litwy) uwzględnił wniesioną przez powoda apelację, uchylił postanowienie sądu pierwszej instancji i unieważnił zawartą przez niego umowę nabycia certyfikatu depozytowego.
- 24 IID jest przedsiębiorstwem państwowym z ograniczoną odpowiedzialnością, którego zadaniem jest zapewnienie ochrony depozytów i inwestycji wobec inwestorów na wypadek upadłości instytucji finansowych. W skardze kasacyjnej wniesionej do sądu odsyłającego w postępowaniu wszczętym przez V. Guliavičiusa przedsiębiorstwo to żąda uchylecia postanowienia Lietuvos apeliacinis teismas z dnia 29 lipca 2013 r.
- 25 Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2012 r. Vilniaus apygardos teismas oddalił powództwo V. Nemaniūnasa. Rozpoznając wniesioną przez niego apelację, Lietuvos apeliacinis teismas utrzymał w mocy postanowienie sądu pierwszej instancji. We wniesionej do sądu odsyłającego skardze kasacyjnej V. Nemaniūnas żąda uchylecia wyroku sądu apelacyjnego.
- 26 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas uważa, że zawisłe przed nim spory należy rozstrzygnąć z uwzględnieniem regulacji prawa Unii w zakresie ochrony prawnej V. Guliavičiusa i V. Nemaniūnasa jako deponentów lub inwestorów.
- 27 W tym względzie sąd odsyłający ma w pierwszej kolejności wątpliwości co do ochrony, z której korzysta certyfikat depozytowy nabyty przez V. Guliavičiusa. Zauważa on bowiem, po pierwsze, że poprzez art. 3 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu depozytów Republika Litewska postanowiła skorzystać z wyjątku przewidzianego w art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19 i w pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy, wyłączając w ten sposób z gwarancji przewidzianej w tej dyrektywie papiery wartościowe takie jak certyfikat depozytowy, którego dotyczy postępowanie główne. Po drugie, sąd ten stawia pytanie o to, czy wyłączenie takie może mieć zastosowanie tylko do wyemitowanych przez instytucję kredytową dłużnych papierów wartościowych, które wykazują ściśle główne cechy instrumentu finansowego w rozumieniu dyrektyw 97/9 i 2004/39.

- 28 W drugiej kolejności, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ma wątpliwości co do poprawności transpozycji rozpatrywanych dyrektyw. Wskazuje bowiem, że co do zasady, na mocy odesłań do dyrektywy 94/19 przewidzianych w motywie 9 oraz w art. 2 ust. 3 dyrektywy 97/9 prawodawca Unii stworzył system, w którym posiadacze instrumentów takich jak certyfikaty depozytowe i obligacje będące przedmiotem sporu w postępowaniach głównych powinni obowiązkowo podlegać ochronie wynikającej z jednej lub z drugiej z tych dwóch dyrektyw. Natomiast prawo litewskie ograniczyło się do ustanowienia w art. 3 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu depozytów ogólnego wyłączenia wszystkich dłużnych papierów wartościowych, w konsekwencji obejmującego certyfikaty depozytowe i obligacje, nie przewidując alternatywnych zasad ochrony. Tymczasem takie uogólnione wyłączenie pozostawia posiadaczy papierów wartościowych takich jak te, których dotyczą postępowania główne, bez ochrony.
- 29 Po trzecie, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas powziął wątpliwość co do poprawności transpozycji dyrektywy 97/9 z uwagi na to, że w porównaniu z tą dyrektywą art. 9 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu depozytów przewiduje dodatkowy warunek korzystania z gwarancji przewidzianej przez ten przepis; mianowicie prawo do rekompensaty z tytułu ubezpieczenia przysługuje inwestorowi jedynie w wypadku, gdy przedsiębiorstwo inwestycyjne przekazało lub wykorzystało papiery wartościowe i (lub) środki finansowe inwestora bez jego zgody.
- 30 W powyższych okolicznościach Lietuvos Aukščiausiasis Teismas postanowił zawiesić postępowania i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19 w związku z załącznikiem I pkt 12 do tej dyrektywy należy rozumieć i interpretować w ten sposób, że jeżeli państwo członkowskie wyłącza możliwość korzystania z gwarancji przez deponentów instytucji kredytowej posiadających wyemitowane przez nią papiery wartościowe (świadcstwa [certyfikaty] depozytowe), wyłączenie to może zostać zastosowane jedynie w wypadkach, gdy rzeczony świadcstwa [certyfikaty] depozytowe posiadają wszystkie cechy instrumentu finansowego w rozumieniu dyrektywy 2004/39 (z uwzględnieniem również innych aktów prawa Unii, przykładowo rozporządzenia nr 25/2009 Europejskiego Banku Centralnego), w tym zbywalność na rynku wtórnym?
  - 2) Czy jeżeli dane państwo członkowskie postanawia transponować dyrektywy 94/19 i 97/9 do prawa krajowego w sposób taki, iż systemy ochrony deponentów i inwestorów są ustanowione w tym samym akcie ustawodawczym (ustawie), art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19 w związku z załącznikiem I pkt 12 do tej dyrektywy oraz art. 2 ust. 2 dyrektywy 97/9 należy, w świetle art. 2 ust. 3 dyrektywy 97/9, rozumieć i interpretować w ten sposób, że posiadacze świadcstw [certyfikatów] depozytowych i obligacji nie mogą nie być objęci żadnym z systemów ochrony (gwarancji) dla celów rzeczonych dyrektyw?
  - 3) Czy w świetle okoliczności, iż zgodnie z przepisami krajowymi żaden z możliwych systemów ochrony przewidzianych w dyrektywach 94/19 i 97/19 nie ma zastosowania do posiadaczy świadcstw [certyfikatów] depozytowych i obligacji wyemitowanych przez instytucję kredytową:
    - a) art. 3 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 (w brzmieniu zmienionym dyrektywą 2009/14) i art. 10 ust. 1 dyrektywy 94/19 oraz art. 1 ust. 1 teyże dyrektywy definiujący pojęcie depozytu są jasne, szczegółowe, bezwarunkowe i tworzą prawa podmiotowe w stopniu wystarczającym dla umożliwienia jednostkom powoływania się na nie przed sądem krajowym na poparcie swych powództw o rekompensatę względem utworzonego przez państwo [członkowskie] organu gwarancyjnego odpowiedzialnego za zapłatę rzeczonyj rekompensaty?
    - b) art. 2 ust. 2 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 97/9 są jasne, szczegółowe, bezwarunkowe i tworzą prawa podmiotowe w stopniu wystarczającym dla umożliwienia jednostkom powoływania się na nie przed sądem krajowym na poparcie swych powództw o rekompensatę względem utworzonego przez państwo [członkowskie] organu gwarancyjnego odpowiedzialnego za zapłatę rzeczonyj rekompensaty?

- c) w wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytania trzecie lit. a) i trzecie lit. b), który z dwóch możliwych systemów ochrony powinien wybrać sąd krajowy w celu rozstrzygnięcia sporu pomiędzy jednostką i instytucją kredytową, w którym uczestniczy utworzony przez państwo [członkowskie] organ gwarancyjny odpowiedzialny za zarządzanie systemami ochrony deponentów i inwestorów?
- 4) Czy art. 2 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy 97/9 (w związku z załącznikiem I do rzeczony dyrektywy) należy rozumieć i interpretować w ten sposób, że przepisy te stoją na przeszkodzie uregulowaniom krajowym, wedle których system rekompensat dla inwestorów nie ma zastosowania do inwestorów posiadających papiery wartościowe wyemitowane przez instytucję kredytową z uwagi na rodzaj instrumentów finansowych (papiery wartościowe) i ze względu na okoliczność, że ubezpieczony podmiot (instytucja kredytowa) nie przeniósł ani nie wykorzystał środków finansowych lub papierów wartościowych inwestorów bez ich zgody? Czy w ramach interpretacji wspomnianych przepisów dyrektywy 97/9 w zakresie ochrony inwestorów znaczenie ma okoliczność, że instytucja kredytowa, która wyemitowała papiery wartościowe – emitent – jest jednocześnie podmiotem przechowującym te instrumenty finansowe (pośrednikiem) i że zainwestowane środki finansowe nie są wyodrębnione względem innych środków finansowych, jakimi dysponuje instytucja kredytowa?”.
- 31 Postanowieniem Indĕliju ir investiciju draudimas i Nemaniūnas (C-671/13, EU:C:2014:225) Prezes Trybunału oddalił wniosek sądu odsyłającego o rozpatrzenie sprawy w trybie przyspieszonym przewidzianym w art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 32 W pytaniu pierwszym sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19 i pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że w przypadku, gdy państwa członkowskie wyłączają z gwarancji przewidzianej w tej dyrektywie certyfikaty depozytowe wyemitowane przez instytucję kredytową, mogą one ograniczyć to wyłączenie tylko do certyfikatów posiadających wszystkie cechy instrumentu finansowego w rozumieniu dyrektywy 2004/39.
- 33 W tym względzie należy na wstępie wskazać, że ani art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19, ani pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy nie przewiduje, by rozpatrywane instrumenty musiały posiadać wszystkie cechy instrumentu finansowego w rozumieniu dyrektywy 2004/39, aby zostać wyłączone z gwarancji depozytów.
- 34 Z punktu widzenia wymogów dyrektywy 94/19 jest jednak ważne, by instrumenty objęte wyłączeniem dokonany przez państwa członkowskie należały do instrumentów wchodzących w zakres stosowania dyrektywy 94/19.
- 35 Zgodnie z brzmieniem art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19 definicja wyrazu „depozyt” przyjęta do celów tej dyrektywy obejmuje, po pierwsze, „należność wynikającą z wpłat pozostawionych na koncie lub z sytuacji przejściowych w ramach normalnych operacji bankowych”, a po drugie, „wierzytelności, które instytucja kredytowa gwarantuje przez wystawienie dokumentu urzędowego [dłużnego papieru wartościowego]”.

- 36 Zatem z brzmienia tego przepisu wynika, że do celów dyrektywy 94/19 pojęcie „depozytu” nie jest definiowane przez odniesienie do cech instrumentu finansowego w rozumieniu dyrektywy 2004/39. Ponadto z przepisu tego wynika, że tym, co charakteryzuje drugi typ depozytu, jest okoliczność, że ucieleśnia go certyfikat, który może zostać zbyty, co w konsekwencji pozwala na obrót inkorporowaną w nim wierzytelnością.
- 37 To ostatnie stwierdzenie potwierdza analiza wniosku Komisji w sprawie dyrektywy 94/19 [COM(92) 188 wersja ostateczna z dnia 4 czerwca 1992 r., Dz.U. C 163, s. 6], w którego art. 1 odniesiono się wyraźnie do „wierzytelności ucieleśnionych w zbywalnych świadectwach”. W tym względzie należy także wskazać, że art. 20 dyrektywy 86/635, do którego odsyła wniosek w sprawie dyrektywy 94/19, uściśla, że zobowiązania potwierdzone świadectwami to „zarówno dłużne papiery wartościowe, jak i zobowiązania, dla których wystawiono zbywalne świadectwa, w szczególności kwity [certyfikaty] depozytowe”.
- 38 Zatem przepisy art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19 w związku z pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy nie stoją na przeszkodzie przepisom krajowym takim jak art. 3 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu depozytów, które wyłączają z gwarancji depozytów „dłużne papiery wartościowe (certyfikaty depozytowe) wyemitowane przez samego ubezpieczonego”, o ile papiery te są zbywalne.
- 39 Do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy w rozpatrywanej sprawie cechy te wykazuje certyfikat depozytowy posiadany przez V. Gulavičiūsa.
- 40 Wobec powyższego na pierwsze pytanie należy odpowiedzieć, że art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19 i pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że państwa członkowskie mogą wyłączyć z gwarancji przewidzianej w tej dyrektywie certyfikaty depozytowe wyemitowane przez instytucję kredytową, jeżeli mają one charakter zbywalnych papierów wartościowych, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego, przy czym certyfikaty te nie muszą wykazywać wszystkich cech instrumentu finansowego w rozumieniu dyrektywy 2004/39.

W przedmiocie pytania drugiego

- 41 W pytaniu drugim sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy dyrektywy 94/19 i 97/9 należy interpretować w ten sposób, że dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez instytucję kredytową, w szczególności certyfikaty depozytowe i obligacje, mogą pozostać nieobjęte żadnym z systemów gwarancji przewidzianych w tych dyrektywach.
- 42 Pytanie drugie opiera się na założeniu, że certyfikaty depozytowe, których dotyczą postępowania główne, należą do zakresu wyłączenia z systemu gwarancji przewidzianego przez dyrektywę 94/19, wyłączenia, o którym ustawodawca litewski postanowił na podstawie pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy. Przy tym założeniu sąd odsyłający pragnie dowiedzieć się, czy zgodne z prawem Unii jest to, że przepisy krajowe, w których – tak jak w przepisach litewskich – dokonano łącznej transpozycji dyrektyw 94/19 i 97/9, wyłączają te certyfikaty w sposób ogólny z jednego i drugiego systemu gwarancji przewidzianych w tych dwóch dyrektywach, pozostawiając w ten sposób ich posiadaczy bez jakiegokolwiek ochrony.
- 43 W tym względzie należy odnotować, że ze względu na definicje pojęć „depozytu” i „instrumentu” zawarte w dyrektywach 94/19 i 97/9 odpowiednio, ten sam dłużny papier wartościowy może – jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – należeć jednocześnie do zakresu jednego i drugiego z tych pojęć, a co za tym idzie, do zakresu stosowania obu tych dyrektyw.

- 44 Niemniej jednak należy wskazać, że przewidziane przez te dwie dyrektywy systemy gwarancji podlegają odrębnym warunkom, zwłaszcza w zakresie wyłączeń. Artykuł 7 ust. 2 i załącznik I do dyrektywy 94/19 przewidują bowiem wyłączenia oparte albo na rodzaju deponentów, albo na rodzaju depozytów, podczas gdy art. 4 ust. 2 dyrektywy 97/9 stanowi o wyłączeniach zależnych jedynie od rodzaju inwestorów.
- 45 Wobec tego o ile prawo Unii z pewnością nie stoi na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie postanowiło o transpozycji dyrektyw 94/19 i 97/9 w tym samym akcie ustawodawczym, o tyle trzeba jednak – jak podkreślono w motywie 9 dyrektywy 97/9 – by reżim ustanowiony tym aktem odpowiadał wymogom obu dyrektyw.
- 46 W konsekwencji jeżeli – jak to jest w sprawach w postępowaniach głównych – ustawodawca krajowy skorzystał z przyznanego przez pkt 12 załącznika I do dyrektywy 94/19 uprawnienia do wyłączenia wierzytelności rozpatrywanego rodzaju z zakresu stosowania systemu gwarancji przewidzianego w tej dyrektywie, okoliczność, że ustawodawca ten dokonał transpozycji tej dyrektywy oraz dyrektywy 97/9 w jednym akcie ustawodawczym, nie skutkuje wyłączeniem tego rodzaju wierzytelności także z systemu ochrony przewidzianego w dyrektywie 97/9, z przekroczeniem warunków, o których mowa w art. 4 ust. 2 tej ostatniej.
- 47 Wobec powyższego na drugie pytanie sądu odsyłającego trzeba odpowiedzieć, że dyrektywy 94/19 i 97/9 należy interpretować w ten sposób, iż jeżeli wierzytelności wobec instytucji kredytowej mogą mieścić się zarazem w zakresie pojęcia „depozytu” w rozumieniu dyrektywy 94/19 i pojęcia „instrumentu” w rozumieniu dyrektywy 97/9, a ustawodawca krajowy skorzystał z przewidzianego w pkt 12 załącznika I do dyrektywy 94/19 uprawnienia do wyłączenia tych wierzytelności z zakresu stosowania systemu gwarancji przewidzianego w tej drugiej dyrektywie, wyłączenie takie nie skutkuje wyłączeniem tych wierzytelności także z systemu ochrony przewidzianego w dyrektywie 97/9, z przekroczeniem warunków, o których mowa w art. 4 ust. 2 tej ostatniej.
- W przedmiocie pytania czwartego*
- 48 W pytaniu czwartym sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 2 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym takim jak te, których dotyczą postępowania główne, które uzależniają możliwość korzystania z systemu rekompensat przewidzianego w tej dyrektywie od tego, czy dana instytucja kredytowa przekazała lub wykorzystwała środki finansowe lub papiery wartościowe bez zgody inwestora.
- 49 W odniesieniu do warunku nałożonego w art. 9 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu depozytów z analizy dyrektywy 97/9 wynika, że aby korzystać z gwarancji w niej przewidzianej, wierzytelności inwestorów muszą spełniać warunki ustanowione w art. 2 ust. 2 tej dyrektywy. Ponadto załącznik I do tej dyrektywy wymienia listę inwestorów, którzy zgodnie z art. 4 ust. 2 tej dyrektywy mogą zostać wyłączeni z systemu rekompensat lub być rekompensowani w mniejszym stopniu.
- 50 Tymczasem z postanowienia sądu odsyłającego wynika, że posiadacze obligacji wyemitowanych przez instytucję kredytową mogą korzystać z gwarancji przewidzianej w dyrektywie 97/9 tylko, jeżeli spełniony jest przewidziany w art. 9 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu depozytów warunek braku zgody.
- 51 W tym względzie należy wskazać, że dyrektywa 97/7 bynajmniej nie wymaga spełnienia takiego warunku do tego, by inwestorzy mogli korzystać z przewidzianego w niej systemu ochrony. Ponadto inwestorzy będący posiadaczami tych instrumentów, tacy jak V. Nemaniūnas w jednym z postępowań głównych, nie zostali wymienieni wśród tych, którzy na mocy załącznika I do tej dyrektywy mogą zostać wyłączeni z tego systemu.

52 Wobec powyższego na czwarte pytanie trzeba odpowiedzieć, że art. 2 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym takim jak te, których dotyczą postępowania główne, które uzależniają możliwość korzystania z systemu rekompensat przewidzianego w tej dyrektywie od tego, czy dana instytucja kredytowa przekazała lub wykorzystwała sporne środki finansowe lub papiery wartościowe bez zgody inwestora.

W przedmiocie pytania trzeciego

53 W pytaniu trzecim sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy dyrektywy 94/19 i 97/9 należy interpretować w ten sposób, że sąd ten jest zobowiązany nie stosować przepisów krajowych, które wyłączają w sposób niezgodny z prawem posiadaczy pewnych dłużnych papierów wartościowych z systemów gwarancji ustanowionych w tych dyrektywach, w szczególności poprzez to, że przepisy te uzależniają możliwość korzystania z systemu rekompensat dla inwestorów od tego, czy dana instytucja kredytowa przekazała lub wykorzystwała środki finansowe lub papiery wartościowe bez zgody inwestora.

54 Ponieważ – jak wskazano w pkt 40 niniejszego wyroku – w odniesieniu do zbywalnych certyfikatów depozytowych wyłączenie z gwarancji przewidzianej w dyrektywie 94/19 zostało ustanowione przez ustawodawcę litewskiego zgodnie z prawem, trzecie pytanie należy rozumieć jako dotyczące wyłącznie dyrektywy 97/9.

55 Jak wynika z pkt 52 niniejszego wyroku, za niezgodne z art. 2 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy 97/9 należy uznać przepisy krajowe takie jak te, których dotyczą postępowania główne, które uzależniają możliwość korzystania z systemu rekompensat przewidzianego w tej dyrektywie od tego, czy dana instytucja kredytowa przekazała lub wykorzystwała środki finansowe lub papiery wartościowe bez zgody inwestora.

56 W tym względzie zgodnie z utrwalonym orzecznictwem stosując prawo krajowe, sąd krajowy jest zobowiązany dokonywać jego wykładni tak dalece, jak to możliwe, w świetle brzmienia i celu dyrektywy, po to by osiągnąć rezultat, do którego ta zmierza, i w ten sposób zastosować się do art. 288 akapit trzeci TFUE (wyrok *Marleasing*, C-106/89, EU:C:1990:395, pkt 8).

57 Jeżeli taka wykładnia zgodna nie jest możliwa, to – co należy podkreślić – we wszystkich wypadkach, w których przepisy dyrektywy z punktu widzenia ich treści okazują się bezwarunkowe i wystarczająco precyzyjne, jednostki mogą powoływać się na nie wobec państwa przed sądami krajowymi, jeśli państwo to nie przetransponowało dyrektywy do prawa krajowego w odpowiednim terminie albo jeśli dokonało jego niewłaściwej transpozycji (wyrok *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, pkt 33).

58 W rozpatrywanej sprawie, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 86 swojej opinii, w zakresie, w jakim określa przypadki objęte ochroną, dyrektywa 97/9 jest wystarczająco jasna, precyzyjna i bezwarunkowa, aby mogła być powoływana bezpośrednio przez jednostki.

59 Należy nadto przypomnieć, że wśród podmiotów, przeciwko którym dopuszczalne jest powołanie się na dyrektywę mogącą wywoływać skutki bezpośrednie, znajduje się również podmiot, któremu – niezależnie od jego formy prawnej – na podstawie aktu władzy publicznej i pod jej kontrolą powierzono wykonywanie usług użyteczności publicznej i który w tym celu dysponuje uprawnieniami wykraczającymi poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami (wyrok *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, pkt 39). Do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy IID – którego zadaniem jest jednoznacznie zapewnienie ochrony depozytów i inwestycji wobec inwestorów na wypadek upadłości instytucji finansowych – spełnia te warunki.

60 Jeżeli zachodzi taka sytuacja, to ponieważ dyrektywa 97/9 – w zakresie, w jakim dotyczy określenia przypadków objętych ochroną – spełnia warunki wymagane do wywierania skutku bezpośredniego, określając zakres inwestycji podlegających przewidzianemu w tej dyrektywie systemowi ochrony, sąd

krajowy będzie zobowiązany do odstąpienia od stosowania wszelkich sprzecznych z dyrektywą przepisów krajowych, a w konsekwencji, do niestosowania warunku wykorzystywania środków finansowych bez zgody inwestora.

- 61 Na trzecie pytanie trzeba zatem odpowiedzieć, że dyrektywę 97/9 należy interpretować w ten sposób, iż jeżeli sąd odsyłający oceni, że w postępowaniach głównych dyrektywa ta jest powoływana przeciwko podmiotowi spełniającemu warunki dopuszczalności powoływania się przeciw niemu na przepisy tej dyrektywy, sąd ten jest zobowiązany nie stosować przepisu krajowego takiego jak ten, którego dotyczą postępowania główne, uzależniającego możliwość korzystania z systemu rekompensat przewidzianego w tej dyrektywie od tego, czy dana instytucja kredytowa przekazała lub wykorzystwała środki finansowe lub papiery wartościowe bez zgody inwestora.

W przedmiocie kosztów

- 62 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach przed sądem krajowym. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 7 ust. 2 dyrektywy 94/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów, zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/14/WE z dnia 11 marca 2009 r., i pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że państwa członkowskie mogą wyłączyć z gwarancji przewidzianej w tej dyrektywie certyfikaty depozytowe wyemitowane przez instytucję kredytową, jeżeli mają one charakter zbywalnych papierów wartościowych, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego, przy czym certyfikaty te nie muszą wykazywać wszystkich cech instrumentu finansowego w rozumieniu dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG.**
- 2) **Dyrektywę 94/19 zmienioną dyrektywą 2009/14 oraz dyrektywę 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 marca 1997 r. w sprawie systemu rekompensat dla inwestorów należy interpretować w ten sposób, że jeżeli wierzytelności wobec instytucji kredytowej mogą mieścić się zarazem w zakresie pojęcia „depozytu” w rozumieniu dyrektywy 94/19 i pojęcia „instrumentu” w rozumieniu dyrektywy 97/9, a ustawodawca krajowy skorzystał z przewidzianego w pkt 12 załącznika I do dyrektywy 94/19 uprawnienia do wyłączenia tych wierzytelności z zakresu stosowania systemu gwarancji przewidzianego w tej dyrektywie, wyłączenie takie nie skutkuje wyłączeniem tych wierzytelności także z systemu ochrony przewidzianego w dyrektywie 97/9, z przekroczeniem warunków, o których mowa w art. 4 ust. 2 tej ostatniej.**
- 3) **Artykuł 2 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym takim jak te, których dotyczą postępowania główne, które uzależniają możliwość korzystania z systemu rekompensat przewidzianego w tej dyrektywie od tego, czy dana instytucja kredytowa przekazała lub wykorzystwała środki finansowe lub papiery wartościowe bez zgody inwestora.**

- 4) **Dyrektywę 97/9 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli sąd odsyłający oceni, iż w postępowaniach głównych dyrektywa ta jest powoływana przeciwko podmiotowi spełniającemu warunki dopuszczalności powoływania się przeciw niemu na przepisy tej dyrektywy, sąd ten jest zobowiązany nie stosować przepisu krajowego takiego jak ten, którego dotyczą postępowania główne, uzależniającego możliwość korzystania z systemu rekompensat przewidzianego w tej dyrektywie od tego, czy dana instytucja kredytowa przekazała lub wykorzystwała środki finansowe lub papiery wartościowe bez zgody inwestora.**

Podpisy